SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2318

av Henrik Vinge m.fl. (SD)

Synliggörande av likviditetskriser på företagsobligationsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fonder öppet och uttryckligen ska ange fondinnehavets andel av illikvida tillgångar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en utredning om likviditetskrav och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under inledningen av covid-19-pandemin fick vi se stora fall på världens börser. Ungefär samtidigt som pandemin kulminerade frös den svenska kreditmarknaden och företagsobligationsfonder tvingades tillfälligt att stänga för uttag. Orsaken till detta var bristfällig likviditet. På grund av de kraftiga börsfallen försökte många avyttra sina innehav samtidigt på en marknad som till stor del saknade köpare, och därför inte kunde prissätta tillgångarna. Småsparare fick problem med att likvidera sina positioner och företagen kunde inte finansiera sig genom att emittera nya obligationer. Riskerna på obligationsmarknaden hade underskattats och i förlängningen skulle en dåligt fungerande kreditmarknad även utgöra en risk för den finansiella stabiliteten eftersom företagen i högre grad skulle bli beroende av bankfinansiering.

Ur ett internationellt perspektiv var den svenska situationen närmast unik, även om likviditetsriskerna varit kända sedan tidigare. Senast kreditmarknaden upplevde utbredda uttagsstopp var i samband med brexit (2016) och finanskrisen (2008).

Internationella valutafonden (IMF) har varnat för samt påtalat dessa risker och sagt att man vill se reformer för en förbättrad likviditet på kreditmarknaden. Såväl Riksbanken som Finansinspektionen har adresserat problemet och Finansinspektionen har tillsammans med branschorganisationer tagit fram en handlingsplan.

Förbättrad likviditet

En del av likviditetsrisken utgörs av portföljens underliggande tillgångar och hur enkelt dessa kan avyttras. Likviditetsrisken värderas emellertid inte i fondens riskklassindikator och kan därför vid ett investeringsbeslut framstå som en trivialitet för småspararkollektivet. Den utgör icke desto mindre en risk som många inte kalkylerat med.

Regelverket för fonder bygger till största delen på EU:s UCITS-direktiv, vars huvudsyfte är att skapa ett jämlikt regelverk i hela EU för att stärka konkurrensen och samtidigt säkra ett effektivt skydd för investerarna. Jämfört med de likviditetskrav som ställs på amerikanska fonder är dock kraven i UCITS-regelverket relativt svaga. Den amerikanska tillsynsmyndigheten för värdepappershandel (SEC) har ett likviditetskrav med ett tak (15 procent) för hur stor andel av fondens innehav som får bestå av illikvida tillgångar. Den övre gränsen är till för att minska risken för ett uttagsstopp likt det vi såg på den svenska fondmarknaden i mars 2020. En undersökning (MSCI 2019) visade att europeiska UCITS-fonder i flera fall överskred likviditetskravet som deras amerikanska motsvarigheter begränsas av.

För det svenska småspararkollektivet är det här naturligtvis ett problem eftersom offentliga nyckeltal om illikvida tillgångar är svåra att hitta. Snarare finns exempel på fonder som marknadsförts som ett säkert och likvid placeringsalternativ men i realiteten ägt en hög andel high yield-obligationer. Därför bör likviditetsrisken i form av andelen illikvida tillgångar uttryckligen och öppet anges i exempelvis fondfaktablad. Vidare bör Sverige på EU-nivå verka för en översyn av UCITS-regelverket, med tyngdpunkt på frågeställningen om en utvärdering av ett tak för illikvida tillgångar.

Henrik Vinge (SD)

David Perez (SD)

Mattias Eriksson Falk (SD)

Josef Fransson (SD)